

Brandl ve Vysokém Mýtě

V roce 1787 koupila vysokomýtská obec pro děkanský chrám svatého Vavřince, spolu s některými dalšími obrazy, hlavní barokní oltář Nanebevzetí P. Marie z odsvěceného klášterního kostela cisterciáků v Sedlci u Kutné Hory. Tento klášter byl zrušen v roce 1783 a pro jeho velké dluhy musela být část chrámového mobiliáře rozprodána ve veřejné dražbě.

Hlavní oltář, dalších dvacet velkých obrazů, menší oltář svatého Antonína a další předměty byly zakoupeny na přání vysokomýtského děkana Karla Františka Kumpošta za částku 1182 zl. Obraz představuje typickou barokní oltářní architekturu, se sloupy po stranách a volně představenou oltářní mensu.

Oltářní obraz namalovaný Petrem Brandlem v roce 1728 představuje Nanebevzetí P. Marie, tedy zázrak, který se odehrál tři dny po její smrti. V horní části plátna je vidět P. Marie nadnášenou anděly s girlandami růží. Ty jsou jako tradičně spojovány s P. Marií jako symbolem její čistoty („růže bez trnů, bez poskvrny“). Ve spodní části nalezneme skupinu apoštolů, z nichž napravo rozeznáme mladistvý zjev apoštola Jana s perem v ruce, což je umělcův autopořet. Jeho bosá noha stojí na stupni schodiště, na kterém je vytesáno umělcovo jméno „PETRUS BRANDL PINXIT: ANNO 1728“.

V horní části oltáře je plastické vyobrazení sv. Jana Křtitele. Až nad ním, zcela nahoře je umístěno sousoší Nejsvětější Trojice, kterým pokračuje scéna přijetí Boží rodičky v nebi.

Na soklech po stranách oltáře stojí mohutné sochy dvou papežů vzešlých z cisterciáckého řádu, Evžena III. (1145-1153) a Urbana IV. (1261-1264).

Děkanský kostel ve Vysokém Mýtě stojí v samém centru „Východočeské delegace“ a z ní nově vznikající komendy „Svaté Zdislavy“.

— Dr. Augustin Karel Andrlé, O LJ

Velikonoční liturgie a přítomnost věčnosti v čase

Lidová moudrost nás učí, že pokud je konec dobrý, pak vše je dobré. Nakonec i ve velikonoční liturgii slyšíme pozoruhodnou větu **o šťastné věčnosti**. Co je však čas? P. Thomas Dussance, *Témoignages* (Svědectví) uvádí, že čas nikdy nevystoupil z věčnosti právě tak, jako neexistuje nic stvořeného mimo Boha. Dle sv. Augustina existuje jen přítomnost. Mimo jiné napsal, že *čas je jen tam, kde je časová míra „hodiny“ tělesa světa, na jehož změnách může být měřen*. Toto odpovídá i představám moderní fyziky. Věčné pravdy jsou však neměnné v čase i prostoru. Na základě jejich aplikace můžeme tak nejen zjišťovat, jaký byl vesmír krátce po svém vzniku, ale také zaznamenávat pozorování vesmírných sond, které na konci sluneční soustavy pracují stejně jako v zemských laboratorních podmínkách.

Křesťan však žije nejen v čase, ale současně i v Bohu a to nikoliv pod zákonem, ale v zákonu. To vysvětloval již sv. Pavel a můžeme dodat, že jako objekt i subjekt. V našem případě doufáme, že v Jeho neskonale shovívavosti a na cestě k Jeho přátelství. Jsou však i tací, kteří existují v Jeho spravedlnosti či hněvu. Řešením je pak správná angažovanost v čase. Člověk nežije ani v čase totálně diskontinuítním ani v čiré věčnosti, ale v přítomnosti, která usiluje soustředit v sobě veškeré trvání.

Lidský čin je vždy obdařen duchovním významem. Scholastikové proto rozlišovali mezi *actus hominis*, čili lidským aktem daným přírodou a *actus humanus* čili aktem, který má co dělat s duchem i svobodou. Ten není vázán jen na samotný fakt, ale závisí každým okamžikem od toho, jaký smysl mu dá člověk. Proto není v životě člověka nic definitivního, nic minulého. To, co člověk udělal, může každým okamžikem nabýt nového smyslu. Přítomné je tak jakousi účastí věčnosti v čase a dává smysl minulému stejně jako budoucímu. Člověk tak stojí před stále novým úkolem: vytvářet budoucnost a tím nepřetržitě dodávat duchovní význam minulosti. Tímto způsobem se podílí na věčnosti vytvářením díla v čase. Věčnost tak neznamená únik z času, ale jeho naplnění.

Vztah mezi časem a věčností zajímavě osvětlují výčitky svědomí a pokání. Výčitky obrací člověka k minulosti a člověk může propadnout i zoufalství. Lítost se obrací k tomu, co by mohlo být, ale není. Přehnaná lítost je určitým sklonem ke slabosti, která nezvládá překážku, a tak zavrhuje nejen svou minulost, ale i sebe. Lítost tak naráží na fakta, která nedokáže zvrátit. Devizou čínorodého člověka by však měla být představa, že vše, co udělal v dobré vůli, je uděláno dobře. Skutečnost pak brát takovou jaká je a považovat ji za východisko k další činnosti. (Pouze špatný orač by se stále ohlížel.) Proto karteziáni se stavěli vůči přehnaným výčítkám svědomí velmi nepřátelsky. *Pokání je však metafyzický cit, který přesahuje čas, protože se odvolává k věčnosti a dokazuje, že minulost není hotová. Je ve stavu vzniku stejně jako přítomnost a budoucnost.* Pokání nemůže změnit fakta, ale může přetvořit jejich význam. V této souvislosti možno připomenout i biblický návrat ztraceného syna. Pokání má v církvi dlouhý vývoj. Má znamenat naši úplnou změnu, a to přeprogramování našeho původního animálního zaměření na nový Boží program, který je pod jeho mocí a ochrannou. Časem se stává stále jemnějším a měli bychom to trvale sledovat. Zlo je pak chápáno jako stav oddělení se od Boha.

Obdobně tak i liturgie církevního roku je zakotvena ve věčnosti a zpřítomňuje nám skutky Boží a zejména Krista Pána. Děly se sice v čase, ale zároveň zůstávají neměnnou skutečností, která ovlivňuje všechny naše časy.

— Petr Jílek, KCLJ

